

RISE UP+

MANUÁL PRE ANIMÁTORA

STRETNUTIE #5

Vstaň a nasleduj ma (Lk 5, 27-32)

Ciele stretnutia:

- spoznať príbeh povolania a obrátenia Matúša;
- objaviť, že Ježiš povoláva ľudí aj v každodennom živote;
- prehĺbiť vedomie vlastného povolania.

Pokyny pre animátora:

- toto stretnutie pozýva k čítaniu biblického textu prostredníctvom umenia, najmä cez obraz Povolanie Matúša od Caravaggia;
- pre vysvetlenie obrazu sa môže použiť prezentácia s jednotlivými detailmi;
- k modlitbe je potrebné prezentovať celý obraz a v pozadí môže znieť hudba.

Potrebný materiál:

- predmety: mince, mešec na peniaze, perá, počítač, obraz jednej z najznámejších tašiek/kabeliek a pod.;
- obraz Povolanie Matúša do Caravaggia v digitálnej podobe.

PRIPRAV SA

Svet obchodu

Na viditeľnom mieste v miestnosti uložíme predmety: mince, mešec na peniaze, perá, počítač, obrázok známej tašky/kabelky, a pod.

Na začiatku animátor vyzve mladých, aby si poprezerali veci a predstavili si, o čo asi ide. Môže klásť otázky a tým odhaliť význam symbolických vecí.

- Čo vidíš? (mince, kabelku, počítač, stôl...);
- Kde sme? (mesto; podnik, banka, úrad...);
- Čo to vo vás vyvoláva? (ekonomická kríza, úspech, sen, stres, korupcia...)

Po tomto úvodnom dialógu animátor otvorí tému otázkou: „Je aj svet obchodu miestom, kam môže vstúpiť Boh?“

Všetky miesta a veci, ktoré sú súčasťou života, čiže aj peniaze, môžu byť priestorom, ktorým Ježiš prechádza a volá človeka, a teda môžu byť miestami stretnutia sa s ním.

Potom animátor poukáže na to, že aj počas SDM je nevyhnutné nadviazať dialóg medzi Cirkvou a spoločnosťou. Organizovať SDM je možné len za aktívnej účasti štátov, firiem a pod. Dokonca aj mladí ľudia, ktorí sa SDM zúčastňujú, musia prispieť nejakými peniazmi. Hľadajú sa spôsoby, ako prispieť na výdavky SDM, aby sa ich mohlo zúčastniť čo najviac mladých ľudí.

SDM predchádza iniciatíva s názvom „Dni v diecézach“. Mladí ľudia z rôznych krajín majú možnosť spoznať mestá a krajiny, v ktorých sa SDM koná. Sú tiež výrazom dialógu medzi Cirkvou a spoločnosťou. A tak robia hmatateľnou a viditeľnou Ježišovu prítomnosť, ktorá všetkým prechádza a volá každého človeka.

Animátor môže použiť krátke video o Dňoch v diecézach:

<https://www.youtube.com/watch?v=7DZgFygyGE4>

Po videu uvedie biblický text a poukáže na to, že sa týka muža, ktorý uprostred hluku mesta zachytil Ježiša, ktorý prechádzal, počul jeho hlas a nasledoval Ho.

POČÚVAJ

Povolanie Léviho

Animátor pozve mladých započúvať sa do textu, upozorní ich, že meno Lévi je ekvivalentom mena Matúš.

Čítanie zo svätého evanjelia podľa Lukáša (5, 27-32)

²⁷ Keď potom vyšiel von a videl na mýtnici sedieť mýtnika menom Léviho, povedal mu: "Pod' za mnou!" ²⁸ On vstal, opustil všetko a išiel za ním. ²⁹ Lévi mu urobil vo svojom dome veľkú hostinu. A bol tam veľký zástup mýtnikov a iných, ktorí s nimi stolovali. ³⁰ Farizeji a ich zákonníci šomrali a hovorili jeho učeníkom: "Prečo jete a pijete s mýtnikmi a hriešnikmi?" ³¹ Odpovedal im Ježiš: "Lekára nepotrebujú zdraví, ale chorí. ³² Neprišiel som volať spravodlivých, ale hriešnikov, aby sa kajali."

Počuli sme slovo Pánovo.
Chvála tebe, Kriste.

Po prečítaní textu animátor premietne na plátno obraz *Povolanie Matúša* od Caravaggia.

Začne otázkou, či účastníci vidia nejaký súvis medzi obrazom a vecami, o ktorých sa rozprávali, resp. ktoré videli, v úvode stretnutia.

Prostredníctvom prezentácie predstaví detaily obrazu a doplní ich komentármi:

Scéna

- Udalosť sa odohráva v prázdnom priestore s malým množstvom svetla, jediným nábytkom je stôl a niekoľko stoličiek. Na stole je mešec a peniaze, ktoré postavy počítajú. Je to miesto, kde vyberajú dane;

- Galilea, provincia, v ktorej sa udalosť odohráva, bola známa ako krajina pohanov. Nachádzala sa mimo veľmi náboženskej Judey, odkiaľ pochádzal Matúš. Galilea bola známa intenzívnym obchodom, prechádzali ňou obchodné cesty z Malej Ázie, výmenné obchody medzi národmi boli kontrolované, čo prispievalo k prosperite obyvateľstva a to sa vracalo Rimanom v daňových výhodách. Spoločenský kontext bol málo striktný, najmä dodržiavanie náboženských predpisov, sobotného odpočinku a pod. Náboženstvo bolo považované za osobnú záležitosť jednotlivca;
- Na stene je okno, ale svetlo odtiaľ nepreniká; vyzerá nepriehľadné a je na ňom okenica. Slúži ako predel medzi vnútorným a vonkajším priestorom. Vystáva tu pochybnosť: odohráva sa táto scéna vo vnútornom alebo vonkajšom, verejnom, alebo súkromnom priestore? Ak je to vo vnútri, prečo okno neprepúšťa svetlo a na čo slúži roleta? Ak je to vo vonkajšom priestore, prečo sa zdá, že svetlo vstupuje cez iné okno alebo trhlinu? Z nejednoznačnosti priestoru možno usúdiť, že Pánovo volanie presahuje priestor; neexistuje priestor, kam by Ježišovo volanie nemohlo prísť;

Postavy:

- Na tomto obraze svetlo a tieň definujú postavy;
- Okolo stola sedí päť mužov. Pred piatimi vyberačmi daní sú na opačnej strane kompozície ďalší dvaja muži, ktorí vstupujú do miestnosti. Jedným z nich je Ježiš Kristus, ktorý s vystretou rukou mieri na Matúša sediaceho pri stole. Druhým je svätý Peter, ktorý robí gesto podobné Ježišovmu, aj keď je menej viditeľné;
- Ježiš ukazuje na mýtnika Léviho (Matúša). Niektorí autori tvrdia, že Matúš je muž v strede s bradou, oslnený svetlom, ktoré náhle vstúpi do miestnosti, a zdá sa, že sa pohybuje dozadu s pohybom úžasu. Ukazuje na seba ľavou rukou a zdá sa, že ako odpoveď hovorí: „Kto? Ja?“;
- Iné vysvetlenie však naznačuje, že Matúš je skôr muž na čele stola, ktorý slepo pokračuje v počítaní peňazí. V tomto prípade sa Ježiš na neho pozerá a ukazuje naňho spredu. Ešte si to neuvedomil, ale svetlo sa chystá osvetliť jeho tvár a každú chvíľu ho prinúti zdvihnúť oči a uvedomiť si Majstrovo volanie;
- Tento výklad – možno aktuálnejší – naznačuje, že muž s bradou neukazuje na seba, ale na mladíka, ktorý sa ocitne so sklonenou hlavou, ponorený do myšlienok na peniaze, ktoré počíta, a tak sa pýta: „Kto? On?“ Iní kritici umenia si myslia, že Caravaggio zámerne ponechal kompozíciu nejednoznačnú, takže výber padol na diváka obrazu. Táto neistota sa však vzťahuje na skutočnosť, že Ježiš volá každého ("Matúšov" je veľa); Ježiš neprišiel volať len Židov (ako to bolo v prípade Matúša). Jeho volanie sa vzťahuje aj na pohanov, na ostatných mýtnikov, ktorí sú s ním spriaznení, na všetkých mužov a ženy všetkých čias, miest a kultúr;
- Ostatné sediace postavy vykazujú odlišné správanie. Dvaja mladíci v operených klobúkoch pozerajú na cudzincov, ktorí vstupujú. Starec s kožušinovým golierom kontroluje počítanie mladého muža, nakloneného nad stolom.

Kompozícia

- Obraz možno rozdeliť na dve protilahlé časti: vľavo je skupina piatich mužov sediacich okolo stola, ktorí tvoria horizontálny blok; napravo sú postavy Krista a svätého Petra vertikálne usporiadané;

- Dokonca aj oblečenie zvyrazňuje protiklad týchto dvoch skupín. Na jednej strane Lévi a vyberači daní, elegantne oblečení podľa éry Caravaggia; na druhej strane – s bosými nohami a v starodávnom oblečení – sú Ježiš a Peter. Absencia obuvi je symbolom ideálu chudoby, ktorý si musia osvojiť tí, ktorí nasledujú Ježiša. Jeho nohy smerujú k dverám, akoby naznačovali, že sú na ceste von;
- Dva bloky sú oddelené prázdny priestorom, ktorý vyplňa iba Ježišova pravá ruka, čo vytvára medzi nimi spojenie;
- Ježišova ruka reprodukuje ruku Adama, ktorú namaľoval Michelangelo Buonarroti v Sixtínskej kaplnke pri Stvorení Adama. Istý autor opisuje Caravaggiov zámer takto: „Všetko nás vedie k tomu, aby sme verili, že Kristus žiada – alebo aspoň to chce –, aby urobil to, čo Boh urobil Adamovi: Kristus žiada Matúša, aby ho stvoril, konkrétnejšie povedané: aby napísal jeho životopis. (...) Kristus, „zhasnutý“ v temnote, prikrytý Petrom, žiada Matúša, aby ho stvoril a „vymyslel“. (Tým, že sa Matúš stal apoštolom a evanjelistom, píše životopis Krista, to znamená, že ho privádza na svetlo pre ľudí, ktorým zvestuje Evanjelium);
- Na Caravaggiovom plátne je biblická epizóda podávaná realistickým spôsobom a prenesená do vtedajšej doby. Postavy okolo stola nosia súčasné oblečenie a ocitnú sa v prostredí, ktoré vtedajší pozorovatelia dobre poznali ako jednu z mnohých zasadačích miestností: rímsky hostinec zo 17. storočia;
- Umelec chcel vyjadriť nábožnosť, ktorú mohli dosiahnuť všetky spoločenské vrstvy, dokonca aj tí, ktorí boli považovaní za hriešnikov. Léviho volanie sa stáva prototypom niečoho, čo sa mohlo stať každému človeku tej doby.

Svetlo

- Ako už bolo spomenuté, svetlo do kompozície nevstupuje cez okno. Existuje silný lúč svetla, ktorý preniká z pravej strany kompozície bez toho, aby bol známy jeho zdroj. Caravaggio mal presné znalosti o mieste, ktoré bude obraz zaberat' v kaplnke Contarelli, pre ktorú bol objednaný. Svetlo, ktoré dopadá na hlavu Krista, prichádza z okna kaplnky. Na druhej strane symbolicky naznačuje samotného Boha, Trojicu, zdroj, ktorý je mimo všetkého a presahuje naše vnímanie a hranice sveta (porov. 1 Jn 1,5: „Boh je svetlo a niet v ňom tmy“);
- Stále existuje svetlo, ktoré prichádza zvonka kompozície, iným smerom. Kristus sám je osvetlený a osvetlenie ostatných postáv akoby naznačovalo, že existuje svetlo, ktoré prichádza zdola. Caravaggio si bol určite vedomý toho, že plátno malo byť umiestnené nad oltárom, kde sa Kristus sprítomňuje v Eucharistii. On, ktorý je svetlom sveta, osvetľuje postavy na tomto obraze;
- Svetlo na tomto obraze od Caravaggia je teda svetlom symbolickým, nie fyzickým. Predstavuje milosť ponúkanú na spásu duše. Kto hľadá na Ježiša a prijíma jeho svetlo, dostáva spásu, ktorá z neho vychádza. Tí, ktorí naopak zostávajú v tieni, stále žijú uzavretí v sebe a v obmedzených veciach sveta.

Iné

- Röntgenové snímky urobené v roku 1951 odhalili, že postava Petra bola do pridaná neskôr. Jeho zahrnutie odkazuje na úlohu Cirkvi, ktorá naďalej volá a napodobňuje Krista. Boh nikdy nevolá priamo, ale vždy cez Cirkev, ktorú tu symbolizuje Peter;
- Prítomnosť okuliarov demonštruje svedomitú starostlivosť, ktorú Caravaggio venuje každému detailu obrazu. Symbolicky môžu predstavovať „krátkozrakosť“, ktorá je výsledkom oslepenia peniazmi.

PRIJMI

Ježiš Ťa volá nasledovať ho

Na základe biblického textu povolania svätého Matúša môžete pozvať bohoslovca/seminaristu, aby porozprával o svojom príbehu povolania poukazujúc na tieto prvky:

- aké bolo jeho povolanie nasledovať Ježiša;
- Ježiš nás vidí a volá nás na miesta, kde sme;
- Ježiš chce, aby sme sa stali jeho učeníkmi a takto nás aj formuje: od úžasu k príľnutiu, od príľnutia k ohlasovaniu Božieho kráľovstva;
- objavovanie vlastného povolania a jeho rôznych foriem realizácie je súčasťou Božieho plánu s nami;
- Ježiš Ťa volá, aby si sa stal jeho učeníkom.

MODLI SA A POLOŽ SI OTÁZKU

Kontemplovať seba v obraze

Animátor pozve mladých, aby sa zadívali na seba na obraze Povolania Matúša. Jeho povolanie vloží do širšieho kontextu Evanjelia podľa Lukáša, do kontextu povolání prvých učeníkov pri Genezaretskom jazere, ako je opísané v Lk 5, 1 - 11.

Mladí sú pozvaní:

- vybrať si miesto na modlitbu,
- upriamiť svoj pohľad na obraz a odpovedať na otázky, ktoré sú uvedené v Zápisníku pútnika.

Zápisník pútnika:

- Vyber si miesto a polohu tela, v ktorej sa budeš cítiť pohodlne, v pokoji a tichu.
- Maj na pamäti príbeh evanjelia, upriam svoj pohľad na obraz a nechaj Ježiša, aby Ťa sprevádzal celou scénou.
- Vstúp do toho tmavého priestoru. Ako sa cítiš? Aké spomienky to v tebe vyvoláva? Aké vône? Čo ti to hovorí o tom, čo je v tvojom vnútri? A o svete?
- Svetlo, ktoré preniká z pravej strany, dopadá na všetky postavy na obraze. Každá postava reaguje jedinečne. Vži sa do kože jednej z týchto postáv. Ktorú si vyberieš? Prečo?
- Precíť, ako sa Ježišov pohľad a Jeho ruka obracajú k tebe. Ako zareaguješ na Jeho pozvanie? Povieš áno alebo nie?
- Nasledovanie Ježiša znamená kráčať s Ním, konať ako On a ísť tam, kam On povie. Toto znamená byť jeho učeníkom. Čo Ťa Ježiš volá, aby si urobil alebo zmenil vo svojom živote, aby si mohol byť Jeho učeníkom?
- V akých ďalších situáciách Ťa Ježiš pozýva, aby si kráčať v jeho svetle? Čo cítiš, že potrebuješ zmeniť? Čo musíš zanechať, pustiť z rúk, aby si nasledoval Ježiša?

POLOŽ SI OTÁZKU

Moje povolanie

Stále v atmosfére modlitby animátor vyzve mladých, aby prečítali úryvky z Apoštolského listu *Christus Vivit*, ktoré hovoria o zmysle kresťanského povolania a potom zamyslia sa nad tým, akú odpoveď dáva každý z nich na volanie Boha.

Text 1

Slovo „povolanie“ možno chápať v širšom zmysle ako Božie volanie. Zahŕňa povolanie k životu, k priateľstvu s Bohom, k svätosti... Má veľkú hodnotu, pretože sa dotýka celého nášho života zoči-voči Bohu, ktorý nás miluje a pomáha nám pochopiť, že nič nie je výsledkom nezmyselného chaosu, ale naopak, že všetko v našom živote sa môže stať odpoveďou Pánovi, ktorý má s nami úžasný plán.

Pápež František

Christus Vivit 248

Text 2

Prvá vec, ktorú musíme rozlíšiť a objaviť, je táto: Ježiš chce od každého mladého človeka predovšetkým jeho priateľstvo. Toto rozlišovanie je základom všetkého. V dialógu vzkrieseného Pána s jeho priateľom Šimonom Petrom zaznela veľká otázka: „Šimon, syn Jánov, miluješ ma?“ (Jn 21, 16)

Pápež František

Christus Vivit 250

Inými slovami: „Chceš ma za priateľa?“ Poslanie, ktoré Peter dostal, aby sa staral o Jeho ovce a baránky, bude vždy súvisieť s touto bezodplatnou, priateľskou láskou.

Text 3

Aby sme mohli uskutočniť svoje povolanie, je potrebné, aby sme podporovali a rozvíjali všetko, čím sme. Nejde o to, aby sme objavili seba samých alebo aby sme utvárali seba z ničoho, ale aby sme sa spoznali v Božom svetle a nechali prekviatať svoje bytie: „V Božom pláne je každý človek povolaný rozvíjať sa, pretože každý život je povolaním.“ Tvoje povolanie ťa vedie vydať zo seba to najlepšie na Božiu slávu a pre dobro druhých. Nejde len o to niečo robiť, ale robiť to so zmyslom, s orientáciou. V tomto zmysle svätý Alberto Hurtado hovoril mladým, že musia brať veľmi vážne svoje smerovanie: „Nedbalého lodivoda okamžite prepustia, pretože to, čo má v rukách, je príliš posvätné. A v živote nemáme dávať pozor, ktorým smerom ideme? Aký je tvoj smer? Ak by bolo potrebné zastaviť sa trochu viac pri tejto myšlienke, žiadam každého z vás, aby ste jej pripísali maximálnu dôležitosť, pretože uspieť v tomto znamená jednoducho mať úspech; pochybiť v tomto znamená jednoducho zlyhať.“

Pápež František

Christus Vivit 257

Text 4

Chcem, aby ste vedeli, že keď Pán myslí na každého jedného z nás, na to, čo mu chce darovať, myslí na neho ako na svojho osobného priateľa. A ak sa rozhodol darovať ti milosť, charizmu, vďaka ktorej budeš prežívať svoj život v plnosti a premení ťa na osobu užitočnú pre iných, na niekoho, kto zanechá pečať v dejinách, bude to určite niečo, čo ťa v najhlbšom vnútri urobí šťastným a nadchne ťa viac ako čokoľvek iné na tomto svete. Nie preto, že to, čo sa ti chystá dať, bude mimoriadna alebo vzácna charizma, ale preto, že bude práve na tvoju mieru, na mieru celého tvojho života.

Pope Francis

Christus Vivit 288

Po prečítaní týchto textov každý mladý odpovie na otázku:

- Svedčí to ako žijem a orientujem svoj život o tom, že chcem odpovedať na Pánovo volanie?
- Cítim, že sa stále viac približujem k povolaniu, ku ktorému ma Boh volá?

Na záver tejto aktivity sa zaspieva/vypočuje pieseň

O God keep me safe (Behüte mich Gott, Taizé)

O God keep me safe, for I trust in you.

The path way of life, you teach me.

With you is peace and joy in all fullness.

Behüte mich Gott, ich vertraue dir

Du zeigst mir den Weg zum Leben

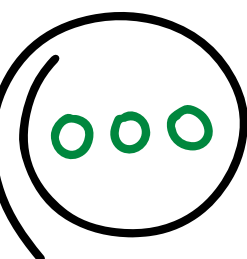
Bei dir ist Freude, Freude in Fülle

VSTAŇ A ZDIEĽAJ SA

Animátor pozve mladých, aby s ním alebo s kňazom, alebo s inou dôveryhodnou osobou v kresťanskom spoločenstve osobne diskutovali o tom, čo objavili v časti „Polož si otázku“ (počas úvahy a modlitby pred obrazom Povolanie Matúša).

POKRAČUJ

Blízko nás

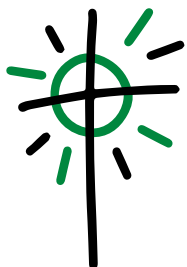

Mladí sú pozvaní, aby si prečítali knihu, ktorá im predstaví nejaké povolanie. Takto sa môžu konfrontovať s volaním Boha v živote nejakej konkrétnej osoby.

Napríklad: Guido Schäffer, Svätý František z Assisi, Federico Ozanam.

ÁNO, VERÍM

+ Z Katechizmu Katolíckej Cirkvi

Povolanie byť učeníkmi

520. Ježiš sa v celom svojom živote prejavuje ako náš vzor. Je "dokonalý človek", ktorý nás pozýva, aby sme sa stali jeho učeníkmi a nasledovali ho: svojou poníženosťou nám dal príklad, ktorý máme nasledovať, svojou modlitbou priťahuje k modlitbe, svojou chudobou vyzýva, aby sme dobrovoľne prijímali núdzu a prenasledovanie.

MÔJ OSOBNÝ PLÁN

#5. krok – Rozprávam o svojom povaní

"Vstal a išiel za ním." (Lk 5, 28)

V tomto kroku si pozvaný, aby si sa s niekým porozprával o svojom povaní. Boh ťa volá k šťastiu!

Modli sa, vyber si niekoho, s kým sa porozprávaš a usporiadaš si myšlienky, o ktoré sa podelíte. Premýšľaj o rôznych povolaniach.

Popremýšľaj:

- Ktoré povolanie sa mi najviac prihovára? Čo ma priťahuje? Čo ma na každom z nich desí?
- Som „Božie teraz“! Pre koho žijem? Na aké poslanie ma Boh povoláva?
- Ako prebieha moja cesta obrátenia? Zhodnotím to.